

Géniové potištěného papíru

Největší mistři grafiky pěti století se scházejí ve Vídni

Proti všem očekáváním byla po znovuotevření rekonstruované vídeňské Albertiny v roce 2003 první výstava věnována norskému malíři Edvardu Munchovi. Zahájení se tehdy zúčastnila i norská královna Sonja. Muzeum, které bylo původně koncipováno jako sbírka grafiky, vlastní totiž přes 200 grafik norského mistra. Dnes, dvacet let poté, je Munch ve Vídni opět k vidění. Tentokrát ale ve společnosti dalších mistrů, na právě zahájené jubilejní výstavě „Dürer. Munch. Miró. The Great Masters of Printmaking“.

NATASCHA KAMES
spolupracovnice Týdeníku FORUM

Výstava poprvé představuje průřez pěti stoletími grafiky z unikátních sbírek Albertiny. Mnozí velcí umělci, jejichž díla můžeme na výstavě obdivovat, se jako grafici mnohdy vůbec neproslavili, protože v jejich době neexistovala fotografie, film ani žádné možnosti reprodukce. Vznikaly však grafické listy na úrovni, která se vyrovnala jejich malbě, velmi často ji rozhodně předčila, jako v případě Rembrandta a Dürera.

Mnozí umělci se stali naopak skutečně slavnými, až když se jejich obrazy objevily na plakátech, jako v případě Toulouse-Lautreca. Veřejnost mohla najednou vidět umělecké dílo na ulici, seznámit se uměním, které jinak bylo pro jejich finanční možnosti zcela nedostupné. Umění tak bořilo sociální hranice a ovládlo ulici.

Edvard Munch: Polibek

Plakáty, které vznikají dnes, se pravděpodobně do historie tak nesmazatelně nezapíší.

Od Dürera k Munchovi

Velký vynález tisku je málokdy také ceněn jako jeden z největších uměleckých úspěchů pozdního středověku. Hromadná reprodukce obrazů byla ve střední Evropě možná až s výrobou papíru, která začala koncem 14. století. S nástupem dřevorytu na počátku 15. století, mědirytin před polovinou století a leptu krátce před rokem 1500 se grafika stala samostatným uměleckým žánrem, který se brzy vyrovnal malbě. Ve srovnání s dřevorytem a mědirytinami, které vyžadovaly více práce a nákladů na materiál, nabízel lept větší prostor pro umělecké experimenty a tvůrčí svobodu.

Výstava tyto grafické „dřevní doby“ reflektuje, první část začíná nejdůležitějšími díly Martina Schongauera (cca 1450–1491) a velíkána grafiky Albrechta Dürera. V živých a detailně zpracová-

vaných dílech najdeme především biblický obsah. Příklad za všechny jsou Dürerovi Apokalyptičtí jezdci. Podnikavý norimberský umělec vytvořil za svůj život více než 100 rytin a leptů a 260 dřevorytů.

Vývoj techniky, prochází stoletími, od dřevorytu, přes mědirytinu, k litografii, leptu... Od mistra k mistrovi: Bruegel, Rembrandt, Goya, Toulouse-Lautrec. Vše skvěle vysvětlované prostřednictvím videí.

Vývoj grafiky můžeme v Albertině sledovat i podle autorů. Každý z nich znamená pro toto odvětví výtvarného umění osobitý přínos.

Největší lahůdky

Vystaven je tu jeden z nejslavnějších Rembrandtových grafických listů, takzvaný „Stozlatkový list“ (Kristus uzdravuje nemocné). Tento list byl tak cenný, že stál sto guldenů a tenkrát byl cennější než obraz.

Henri de Toulouse-Lautrec patří ke skupině výjimečných umělců, jejichž kreativitu a vysokou citlivost mnozí kritici vykládají jejich tělesným a duševním stavem. Od dětství musel bojovat s těž-

Joan Miró: Bez názvu

Henri de Toulouse-Lautrec: Klaun v Moulin rouge

kou genetickou vadou. O co víc mu chyběla láska žen, o to častěji se stávaly jeho oblíbeným motivem. Tanečnice, herečky a prostitutky a jejich nápadníci jsou hlavním námětem jeho barevných litografií, které se svou expresivitou vyrovnávají malbě. Toulouse-Lautrec měl vlastní ateliér na Montmartru a pravidelně navštěvoval tamní noční kluby a bary.

Inspirován moderními anglickými stroji na tisk tapet zahájil tiskař Jules Chéret v 70. letech 19. století v Paříži tisk barevných obrazových plakátů a s ním i estetickou revoluci. Henri de Toulouse-Lautrec byl prvním významným malířem, který se věnoval tomuto novému médium, jež formovala obraz města. Od roku 1891 bylo vytištěno celkem 30 plakátů představujících tehdejší hvězdy varietních představení, vaudevillů a kabaretů na Montmartru.

Jedním z nejmladších zástupců grafiky je na výstavě Joan Miró. Grafice se začal věnovat až v roce 1930, poté, co si vytvořil svůj charakteristický styl. Jeho barevné litografie a linoryty vznikaly od roku

1948 a znamenaly počátek jeho skutečné grafické tvorby. Typický pro Miróa důležitě je hudební, poetický a hravý jeho způsob vyjadřování. Harmonie se setkává s disonancemi, volný pohyb tahu s přísnou linií, uhlově černá s barevnými plochami. Repertoár jeho symbolických obrazových prvků zahrnuje dětské postavy, které vypadají jako příšery, hvězdy a slunce... Interpretace motivů, které přecházejí do abstrakce, není nikdy jednoznačná.

Edvard Munch také originálně experimentoval s grafikou: jeho „Polibek“, srostl do jednoty pohlaví a podpořený fládrováním dřevěného kmene. Klimt ho určitě znal.

Výstava postihující vývoj grafiky od středověku až do dneška je koncipována do dvou částí. Druhá, od Andy Warhola až k Damienu Hirstovi, naváže v muzeu ALBERTINA MODERN koncem února. V březnu projekt vyvrcholí samostatnou poctou Picassovi, nejvýznamnějšímu grafikovi 20. století, u příležitosti 50. výročí jeho úmrtí.

Výstava je otevřena do 14. května 2023. ■

ČÍSLO TÝDNE

15

Každých 15 vteřin se na světě nějaký člověk zamiluje. Tak proč by zrovna Jan nemohl být jedním z nich? Autorský tým **Collective Coller**, který tvoří režisérka Kristýna Milaberská, muzikant, herec a performer Petr Šmíd a tanečnice, herečka a choreografka Anežka Hessová, připravil pro Studio Citadela v Klimentské ulici hru o lásce

ve 21. století s názvem **Meating Dating Loving**. Je dnes problém se seznámit, anebo je naopak láska všude kolem nás a na dosah a stačí jen správně „swapovat“, abychom ji objevili? Jak si vlastně vybíráme partnera ve 21. století? V baru, v práci, na seznamce, ve virtuální realitě? Obnovené premiéry inscenace jsou na programu 20. a 25. března.

SMŮLA TÝDNE

Je to k vzteku. V rámci boje proti předšudkům a vůbec za lepší zítřky zrušíte genderové vymezení jedné z hlavních kategorií (žádny „nejlepší zpěvák“ a „nejlepší zpěvačka“ – prostě „best artist“) a pak se vám stane, že se v nominaci objeví pět mužů. Fakt pech. Nezachráně to ani skutečnost, že vyhraje **Harry Styles**, který je

přece novým typem muže (nic proti!), a navíc ocenění symbolicky věnuje svým ženským kolegyním. Rozpatlávat se prostě bude zejména genderová nespravedlnost. Důležité přitom je, že Harry o víkend vyhrál **Brit Awards** i v dalších třech kategoriích, včetně té nejcennější – tedy za album roku. Gratulujeme, chlape!

VÝROK TÝDNE

„Dojem ‚sesterství‘ se Kremlu za téměř 80 let podařilo vklínit nejen do mysli mnoha Ukrajinců, ale tak trochu i zbytku Evropy. I proto doteď, zcela nepřesně, slýcháme, že Ukrajinci a Rusové jsou ‚jeden národ‘. Nejsou. Byly dva z mnoha národů uvnitř sovětského impéria...“

Upřímně, kdo znal ještě nedávno skupinu **Vesna**. A přesto mezinárodní parta studentek z Konzervatoře Jaroslava Ježka získala v národním kole s písní *My Sister's Crown* (*Koruna mojí sestry*) 22 000 hlasů a postoupila do semifinále klání, které se uskutečnilo 9. května. Chytlavá píseň (a videoklip) kromě uznání

vyvolává negativní reakce. Zakázali ji v Rusku i Bělorusku, Ukrajincům pro změnu vadí účast ruské členky kapely, kterou je klavésistka Olesja Očepovská, i narativ o sesterských slovanských národech, který se v textu písně objevuje. Upozornil na něj reportér České televize **Andreas Papadopoulos** na svém Twitteru.

